

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610- 11007602
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

19 Kasım 2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN EVRİM RIZVANOĞLU'NUN
TBMM 7/15809 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

Tunceli'nin Çemişgezek ilçesindeki Tağar Çayı üzerinde bulunan Çemişgezek Hidroelektrik Santrali'nde (HES) kapasite artışına gidilerek, santralin isale kanalı ve hizmet binasında yenileme çalışmaları yapılmaktadır. Projenin Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreci 4 Haziran 2024 tarihinde başlamış, ancak henüz tamamlanmamıştır. Buna rağmen, projeye ilişkin inşaat çalışmalarının başlatıldığı kamuoyuna yansımıştır. Bu durum, bölgedeki ekosistem ve tarihi doku açısından ciddi riskler taşımaktadır. Özellikle Tağar Çayı üzerinde yaşayan nesli tükenme tehlikesi altındaki su samurları ve Anadolu semenderleri gibi türler ile ilçe ile özdeşleşmiş dağ keçileri, bu projenin olumsuz etkilerine maruz kalma riski taşımaktadır. Erzincan İdare Mahkemesi'nin 2014 yılında, su samurlarının korunması gerekçesiyle benzer bir projeye karşı ÇED kararını iptal etmesi, bu türlerin korunması açısından önemli bir emsal teşkil etmektedir. Buna karşın, yapılmak istenen projenin çevresel ve hukuki açıdan yeterince değerlendirilmemesi, Anayasa'nın çevrenin korunmasına dair 56. ve tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına dair 63. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır. Bölgedeki tarihi ve doğal mirasın korunması adına gerekli adımlar atılmamış olup, yürütülen bu süreç, hukukun üstünlüğü ve çevre koruma ilkeleriyle çelişmektedir. Bu nedenle, yetkililerin acilen sorumluluklarını yerine getirerek, projeye ilişkin hukuka uygun ve çevresel hassasiyetleri gözetten bir yaklaşım benimsemeleri elzemdir.

Bu bağlamda;

- 1) 2872 Sayılı Çevre Kanunu'na aykırı olarak, ÇED süreci tamamlanmadan inşaat faaliyetlerinin başlatıldığı iddiası doğru mudur? Bu durum bilginiz dahilinde midir? Eğer doğruysa, bu hukuka aykırı sürecin sorumluları hakkında herhangi bir işlem başlatılmış mıdır?
- 2) Projenin ÇED dosyasında, "Çemişgezek Regülatörü ve HES projesi Doğu Anadolu Bölgesi, Tunceli ili, Çemişgezek ilçesi sınırları içerisinde Tağar Çayı üzerinde, İlçe merkezine yaklaşık 2 km mesafede yer almaktadır." denilmektedir. Projenin yerleşim yerine yakınlığının neden olabileceği riskler Bakanlığınızca değerlendirilmiş midir?
- 3) Projenin ÇED dosyasında, "Proje inşaatı esnasında faaliyet sahibi tarafından arazide kırma eleme tesisi ve hazır beton üretim tesisi kurulması planlanmamaktadır. Proje kapsamında ihtiyaç duyulan malzeme en yakın üreticiden satın alınacaktır." denilmektedir. Kurulacak tesislere ilişkin başlatılan bir ÇED süreci var mıdır? İhtiyaç malzemeleri için satın alma yapılacak üretici kimdir?
- 4) İlçenin önemli kaynak sularından biri olan Hacimi kaynak suyunun Çemişgezek HES Regülatör göleti altında kalıp kalmayacağı ile ilgili bir çalışma yapılmış mıdır? Devlet Su İşleri (DSİ) tescilli bu kaynak suyu ile ilgili, DSİ'nin görüş ve onayı alınmış mıdır?
- 5) Erzincan İdare Mahkemesi'nin 2014 yılında su samurlarının korunması gerekçesiyle ÇED kararını iptal ettiği göz önünde bulundurulduğunda bu proje kapsamında, nesli tükenmekte olan su samurları ve Anadolu semenderleri gibi türlerin korunmasına yönelik Bakanlığınız hangi stratejik adımları atmayı planlamaktadır? Yine ilçe ile özdeşleşmiş dağ keçileri gibi bölgedeki diğer doğal yaşam türlerinin korunması adına hangi tedbirler alınmıştır ve alınması planlanmaktadır?
- 6) Proje Osmanlı eseri tarihi Yusuf Ziya Paşa köprüsüne bitişik konumdadır. Projenin köprüye vereceği muhtemel zararlar uzmanlarca değerlendirilmiş midir?
- 7) Proje kapsamında, bölgedeki tarihi ve kültürel mirasın korunmasına yönelik özel bir plan geliştirilmiş midir? Bu kapsamda hangi adımlar atılmıştır?
- 8) Anayasa'nın 56. ve 63. maddeleri kapsamında, projenin yapımını çevresel ve tarihi hassasiyetleri de göz önünde bulundurarak yeniden değerlendirmeyi düşünüyor musunuz?

CEVAPLAR

1,3) Tunceli İli, Çemişgezek İlçesi, Tagar Çayı üzerinde Er İdare Turizm İnş. Gıda Temizlik Hiz. Alımı San. ve Tic. A.Ş. tarafından yapılması planlanan "Çemişgezek Regülatörü ve HES Kapasite Artışı (0.124 MWm /0,116 MWe'den 2,104 MWm/2,062 MWe'ye çıkarılması)" projesi hakkında, ÇED Yönetmeliği ÇED Genel Formatı (Ek-3) çerçevesinde hazırlanan başvuru dosyası 21.02.2024 tarihinde sunulmuştur. Söz konusu projeye ilişkin ÇED Yönetmeliği'nin 9. maddesi gereğince ÇED sürecine halkın katılımını sağlamak, proje hakkında bilgilendirmek, görüş ve önerilerini almak amacıyla 24.07.2024 tarihinde Halkın Bilgilendirilmesi ve Sürece Katılımı Toplantısı Tunceli İlinde düzenlenmiştir. 20.08.2024 tarihinde proje özel formatı verilmiş olup, bahse konu projenin ÇED süreci devam etmektedir.

ÇED süreci içerisinde yöre halkı tarafından Bakanlığımıza iletilen şikâyet dilekçelerinde bahse konu projenin bölgenin tarihi ve kültürel dokusunu olumsuz etkileyeceği ve projenin inşaat faaliyetine başladığını belirtilerek gerekli işlemlerin yapılması istenmiş olup, söz konusu proje kapsamında (kapasite artışına yönelik) herhangi bir inşa faaliyete başlanılıp başlanılmadığının tespiti için Tunceli Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüz ile gerekli yazışmalar yapılmıştır.

2,8) Projenin ÇED süreci içerisinde proje yeri ve etki alanı dikkate alınarak gerekli kurum-kuruluşlardan oluşan İnceleme-Değerlendirme Komisyonu oluşturulmuş olup, Komisyon tarafından yerleşim yerlerine etkileri de dâhil olmak üzere tüm çevresel etkiler ve bu etkilere karşı alınması gerekli tedbirler incelenip değerlendirilerek karar aşamasına geçilecektir.

4) Projenin İnceleme-Değerlendirme Komisyonu içerisinde DSİ Genel Müdürlüğü de yer almakta olup, ÇED süreci içerisinde proje hakkındaki görüşleri doğrultusunda işlem yapılacaktır.

5) Projenin İnceleme-Değerlendirme Komisyonu içerisinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü de yer almakta olup ÇED süreci içerisinde proje hakkındaki görüşleri doğrultusunda işlem yapılacaktır.

6,7) Projenin İnceleme-Değerlendirme Komisyonu içerisinde Erzurum Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğümüz de yer almakta olup; ÇED süreci içerisinde proje hakkındaki görüşleri doğrultusunda işlem yapılacaktır.